

Krátká recenze na Claim pro tramskou veřejnost. ;o)

Mírek Valina je svým způsobem zvláštní. Ne proto, že píše "tramské" povídky, o ty se nakonec pokouší více lidí, spíše kvůli svému, velmi specificky poetickému vidění světa.

Ve světě jeho povídek se můžete setkat se zlomyslnými lesními skřítky stejně jako s bytostmi z létajících talířů a pokud ho čtete, zjistíte snadno, že dokáže přejít z reality do pohádkově snové fantasmie se stejně přirozenou lehkostí, s jakou se mění počasí na horách při přechodu oblačné fronty.

Jednu chvíli pádlujete na zcela reálné kanoi po naprosto věrohodně popsané řece, cítíte pražící slunce, vůni nazelenalých vln a dívčích vlasů ve větru, a o půl stránky dál už sestupujete po kouzelných schodech do klasického podvodního příbytku vodníka stohujícího lidské duše v porculánových hrnečcích.

Musím přiznat, že mám pro Mirkův literární styl slabost. Líbí se mi a obdivuji ho. Právě pro tu lehkost a imaginaci s jakou dokáže skloubit reálný svět s mámivě iracionální říší fantasmie, v níž je možné doslova vše. Mirkovy povídky vlastně vyjadřují svým způsobem velmi výrazně jednu z hlavních emociálních tradic trampingu - onen pocit iracionální touhy, tak blízký všem trampům, aby se běžná realita lidského života alespoň na chvíli změnila v něco snově romanticky neobvyklého, něco s čím se normálně nesetkáváme.

Mirkovi se psaní těchhle drobných věcí docela daří. Má tu správnou míru literárního talentu, fabulace i vyjadřovacích schopností. Rozhodně není nudný. Z některých povídek ovšem poněkud trčí, za jakým účelem byly psány. Například rozsahem - a pečlivě zvýrazněnou a vyšponovanou pointou na konci. Ty pak vypadají, ehm... velice typicky Trapsavecky.

Důvod samozřejmě chápou, ale je to poněkud na újmu literárního působení celé sbírky. Nebýt onoho charakteristického stylu, který obdivuji, vypadaly by některé z povídek jako rozvláčné podané vtipy (např. povídka Štěně).

Mírek Valina má velmi svébytný literární styl a snaží se ve svých povídkách bourat tradiční literární konvence. Občas si při tom dělá ze svých čtenářů vyloženě unfair srandu. Třeba povídka „Noc má svůj zákon“: celé to je pečlivě vyšponované v klasickém stylu tzv. "gotického románu" a když se čtenář konečně pomalu odhodlá začít se bát, pak najednou flashem pointa která ho vykopne z romantických fantasií hrůzostrašných černých myslivců rovnou do žhavé současnosti administrativní kontroly fádního mysliveckého sdružení.

Jako čtenář se cítím ošizen, a nevím, mám-li se smát nad tím, jak jsem naletěl, nebo nadávat nad tím, co si to ten lump autor ke svému čtenáři dovolil. ☺

Tramping je a vždy byl, co já vím, výrazně apolitický. Je to v jistém směru sociální tradice, umožňující jeho protagonistům přežít všechny režimy od fašismu, až po komunismus. Většina z trampů registruje dobovou situaci, všichni čteme noviny, ale žhavě sociálním nebo politickým tématům se na vandrech vyhýbáme, pokud zrovna neseďme v soukromí s kamarády.

On tramping je nakonec hlavně o tom, jak z té dobové reality unikat. Přesto je v Mirkových povídkách, prezentovaných jako „tramské“, poněkud neobvyklé množství víceméně skrytých dobových sociálních a politických narážek.

Základním důvodem apolitičnosti tramského hnutí je šíře toho, co všichni chápeme jako tramping - na vandr jezdí lidé různých názorových odstínů a sociálních skupin, a je tedy nutno se soustředit na to, co nás spojuje, jinak bychom nebyli "hnutí" spojené ideou, ale jen osamělé tlupy

rozhádaných individualistů, jimž nelze najít společnou existenční tezi, dokonce ani tu nárazově víkendovou. Takže politické narážky (např. povídka Medvěd) na stav společnosti v tramské povídce? To mi nějak nejde dohromady...

Mimochodem, proč ty nezvyklé tvaroslovné extempore v některých povídkách? Slůvko "gezicht" není české ani německé, dokonce ani nespisovné. Převzatá tradiční argotická dikce je "ksicht" ve významu "tvář" [německy "das Gesicht"], žádný jiný český přepis, pokud vím, neexistuje. Požadavek dodržet obecně používané výrazové standardy je logický – k hrátkám s češtinou musí být vždy nějaký důvod, a ten důvod nemůže vyplývat z autotovy libovůle, ale vždy z obsahu díla a požadavků literárního stylu.

Rovněž představa o přímém přístupu na počítače BIS (povídka Medvěd) s cílem vytahat z nich utajované informace je s dovolením naprostá pitomost. Žádná státní bezpečnostní služba tyhle informace nemá přístupné zvnějšku, je to VŽDY fyzicky oddělená vnitřní síť, a dokonce ani oprávnění zaměstnanci nemají možnost se k datům připojit zvenčí, mimo to chráněné oddělení. Prostě to fyzicky nejde. Ven z chráněné oblasti nevedou kabely, wifi, ani nic jiného. Dokonce i vláda musí o data složitě požádat, oni jí je vydrbou, sestaví z nich zprávu, vytisknou nebo vypálí, a pošlou ozbrojeným kurýrem. Představa že by to bylo jinak, popírá současně i jakýkoli reálný smysl existence tajných služeb. A nejen fiktivního BIS v povídce Medvěd.

Když už se jednou Mirek rozhodne pustit fantasií na špacír, nemá v úmyslu dodržovat nějaká nepsaná pravidla literární tvorby, či aspoň zdání nějaké té reality. Často pak z toho vyjde něco, co vypadá jako povídka, ale stylově to je jen klasická kreslená groteska, kde hrdinu přejede parní válec a on se rozmáznutý po dlažbě do folie sebere a vlastnoručně nafoukne odkudsi se zjevivší pumpičkou na kolo do původního objemu. ☺

Mirek má fantasií dost, ale logika jeho příběhů občas poněkud pokulhává. Fantasií nemůže nikdy realitu zbourat úplně, dokonce ani když se děj přenesení někam mimo tento čas a prostor. Základy popisované reality musí být respektovány, jinak nejde o příběh, ale o grotesku. Absolutní míru fantasií nelze povolit nikde. Každý svět - i vyfabulovaný - má a MUSÍ MÍT (je to bezvýhradný literární požadavek!) svá pravidla a zákony, které nelze překračovat.

Pokud je možné vše, není to čtenářsky zajímavé.

Hru, kterou autor se čtenářem hraje, nelze hrát bez pravidel - jinak to čtenáře, jako autorova protihráče nemůže bavit. Podstata každé hry je v pravidlech a v tom, že je oba hráči respektují.

Je to věc, v níž by se Mirek Valina mohl znatelně vylepšit. Víím z vlastní zkušenosti, že je to složitě a literárně náročné. Ale pokud to nebude respektovat, nikdy nepřekročí vlastní stín. Což by byla škoda – Mirek Valina svými povídkami stále dokazuje, že patří mezi ty nejzajímavější autory tramské povídkářské scény.

Milan Pavlík – Hombre

19.11.2008

Mirku,

za svou toleranci a trpělivost by sis zasloužil krásné a dlouhé hodnocení. Obávám se ale, že moje řádky takové asi nebudou.

Takže především, knížku jsem musela pročíst znovu, abych si osvěžila děje, ale i své postoje k jednotlivým povídkám.

Globálně: vesměs se mi obsah povídkového sborníčku líbil. Řadu povídek znám z Trapsavce apod. Jiné jsou pro mne úplně nové.

Moc milé jsou povídky, které spojuje postava Fišárkové a jejích přátel, jsou fakt miloučké a může je číst každá generace bez výjimky.

Co musím kladně podtrhnout, je tvůj naprosto již vyhraněný a jednoznačně čitelný autorský rukopis, myslím tím styl psaní. Jen u málokteré povídky bych tě za řádky nepoznala.

Myslím, že to je dobré znamení.

Některé z povídek jsou rozpracované anekdotické příběhy, což dělá hodně psavců, mne nevyjímaje. Když se s tím autor dobře vypořádá a dá do toho osobitost a nápad, není co dodat. Jiné jsou naprosto originální, ty ti sem tam závidím... vymyslet dneska originalitu, aby něco nepřipomínala a neevokovala, to je fakt kumšt.

Cením si také vtipnosti u některých povídek, jinde určité nadsázky (i když možná v některých případech bych tu nadsázku ubrala kvůli větší srozumitelnosti, ale to je můj osobní názor), nebo parodizujícího prvku.

Oceňuji i hororové nebo sci-fi náměty, i když v některých případech mě pak zklamal konec, rozuzlení nebo nedotaženost vysvětlení (třeba Noc má svůj zákon, která je báječně rozehraná a vyostřená a ten závěr mi pak přijde tak trochu jalový, i když chápu, že v tom je ta pointa vtipu). Ostatně, jak mě kolegové holdující žánru fantasy a sci-fi upozornili, ty prý moc zákonitosti tohoto žánru nedodržuješ a nedělaš si s nimi hlavu.

Proč ne? Taky forma, taky postoj – nic proti tomu.

Mne spíš mrzelo, že mi některé povídky prostě nedocvakly, že jsem si je musela přečíst dvakrát (i třikrát) a ještě jsem si nebyla jista, že jsem pochopila záměr (třeba Euro, Zlatovláska, Virtuální večere – tam jsem ztrácela úplně, chvílemi jsem se přestávala orientovat, zdálo se mi to příliš překombinované, ale třeba jsem už na tenhle styl stará a nestíhám...). Možná, že mladí to vstřebávají jinak, snáze, rychleji, průhledněji, že u mne je ta literární zátěž určitých zásad a forem, ale i logiky.

A také mi – možná jsem staromilská, i když si to nepřipouštím – vadí ten sexuální podtext nebo přímo náboj u příliš mladých lidiček, viz 13 nebo 14letý kluk a sex, samozřejmost sexuálních vztahů. Vždyť víš, že tenhle detail mi vadil i u Železných vlků, ale třeba jen nemám ten správný úhel pohledu, nevím. Já jen cítím, že mi to kapku vadí...

Chtěls, abych tě nešetřila, tak jsem si dovolila těch pár připomínek, za jiných okolností bych s nimi asi nevyrukovala, protože nejsou až tak důležité, protože jinak je to příjemně čtivé, mnohotvárné, hlavně nabitě dějem a nápady.

A myslím, že čtenářsky přitažlivé.

Takže věřím, že ohlasy budou vesměs příznivé a to si taky zasloužíš.

A jak to vlastně bude s tím románem?

Hanka Hosnedlová

2.1.2009

(Literárně kritické zamyšlení psané soukromě
pro autora Claimu a jeho webové stránky)